

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
ด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหาร
ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL TO
PROMOTE VOLUNTEER CHARACTERISTICS ACCORDING TO THE
FOUR SANGHAVATTHU OF RESERVE OFFICER TRAINING COPS
STUDENT IN ROI KAEN SARASIN PROVINCE GROUP

¹อำนวยการ โหมจุมจัง, ²ประยูร แสงใส และ ³สมควร นามสีฐาน

¹Aumnuyporn Homchoomchung, ²Prayoon Saengsai
and ³Somkhuam Namseethan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹aumnuyporn649@gmail.com

Received: September 15, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนาแบบ ประเมิน ประสิทธิภาพของรูปแบบ และประเมินการทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัด ขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 50 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบ เจาจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผน บริหารการสอนประจำหน่วยบูรณาการ แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสา และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเขียนเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้พบว่า (1) ผลวิเคราะห์เอกสาร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเสนอสถานการณ์แรงจูงใจ ขั้นกำหนดเป้าหมายดำเนินการ ขั้น

¹ นิสิต, หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เสริมสร้างด้วยการปฏิบัติ ขึ้นเสนอความคิดสะท้อนกลับ ขึ้นสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง (2) ผลวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์และสอบถาม สรุปได้ 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพปัจจุบันจัดการเรียนรู้ คุณลักษณะด้านจิตอาสา สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ (2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ (3) การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) ผลการเรียนรู้ด้านจิตอาสาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) การประเมินการทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การจัดการเรียนรู้, คุณลักษณะด้านจิตอาสา, สังคหวัตถุ 4, นักศึกษาวิชาทหาร

Abstract

The purposes of this research were: to study the current conditions, to develop the model, to try out the model, and to evaluate the effectiveness of the learning management model to promote the characteristics of volunteerism according to the Four Sangahavatthu of Reserve Officer Training Cops Students (ROTCS) in Roi Kaen Sarasin Province Group. The sample group was a total of 378 military students obtained using the Krejcie & Morgan sampling table. The tools used were a manual for using the learning management model, an integrated unit teaching management plan, a knowledge test and a volunteer qualifications assessment form, and a satisfaction questionnaire. Statistics used to analyze data were: frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results were as follows: 1) The current condition of the learning management found that the current state of learning management to promote the characteristics of volunteerism of ROTCS in Roi Kaen Sarasin Province Group was at the highest level. 2) The learning management model to promote the characteristics of volunteerism according to the Four Sangahavatthu of ROTCS in Roi Kaen Sarasin Province Group consisted of four components: principle, objectives, a learning management process and application of the learning management model. The learning management process was the most important element of the VLM Model. 3) The

result of the tryout of the learning management model to promote the characteristics of volunteerism according to the Four Saṅgahavatthu of ROTCS in Roi Kaen Sarasin Province Group was at the highest level. 4) The effectiveness of the model indicated that (1) the learning achievement of volunteerism after school was higher than before training at a statistical significance level of .05. (2) The evaluation value of the characteristics of volunteerism according to the model was at the highest level. (3) The ROTCS satisfaction with the model was at the highest level.

Keywords: The development of a learning management model, Promote volunteer characteristics according, Four Sangahavatthu, Cops student

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการและกรมการรักษาดินแดน ได้จัดแผนพัฒนานักศึกษาวิชาทหารให้มีการฝึก การเรียนวิชาทหารให้กับเยาวชนในระดับต่างๆ ที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างๆ มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2482 โดยมีความมุ่งหมายให้เยาวชนเหล่านี้เป็นกำลังสำรองที่เข้มแข็ง มีสมรรถภาพเพื่อ เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต ซึ่งนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) คือ มุ่งเน้นการฝึกตามโครงการศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารแข่งขันสถานศึกษาร่วมใจ มุ่งไปสู่มาตรฐานเดียวกัน รณรงค์เรื่องการแต่งกายของนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นไปตาม ระเบียบกองทัพบก รณรงค์ให้รู้จักสามัคคีในหมู่คณะ และรณรงค์ในเรื่องการตรงต่อเวลาการศึกษาวิชาทหารทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนตนเองให้มีความเสียสละ มีความสามัคคี มีความรักในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งนโยบายของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารคือ รู้จักอุทิศตนเพื่อ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาท้องถิ่น รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น และให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณประโยชน์ (ระเบียบ นรต. ว่าด้วย การเปิด - ปิดสถานศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.2561, (ออนไลน์) <https://www.tdc.mi.th>)

คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลเมืองโลก ขอบหนึ่งคือ คนไทยต้องมีคุณธรรม มีจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเปนอนพลเมืองและพลเมืองโลก ที่คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริตและเมโนสุจริต มีความรับผิดชอบ ทางศีลธรรมและสังคมมีจิตสำนึก ในเกียรติภูมิของความเปนอนคนไทย รักแผ่นดินและปฏิบัติตน ตามระบอบประชาธิปไตย เปนสมาชิกที่ดี เปนอนาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (Office of the Education Council [ONEC], 2016)

สังคมปัจจุบันนักศึกษาวิชาทหารบางส่วนมีแนวโน้มไปในทางเสี่ยงต่ออบายมุข และการถูกชักจูงจากสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางด้านลบ มีความก้าวร้าว ไม่ค่อยมีระเบียบวินัยในการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งจะส่งผลกระทบและปัญหาต่างๆ ได้ ทั้งความเสื่อม

เสียต่อตัวนักศึกษาวิชาทหารเองและต่อสถานศึกษา ส่วนใหญ่มักจะพบกับวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ การควบคุมพฤติกรรมมีผลอย่างมาก อาทิ การขาดความอดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ การขาดความสำนึกในภาระหน้าที่ของตน

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่จะช่วยนักศึกษาวิชาทหารทวนถามการทำเพียงเพื่อตนเองแต่มองสังคมรอบข้างอยู่ใหญ่ที่ถูกทางรู้สิ่งที่ควรไม่เป็นคนที่นั่งดูตาย อันจะเป็นรากฐานส่งผลให้มีพฤติกรรมดี ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตนา เป็นหลักการสงเคราะห์ หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี เป็นธรรมที่จะช่วยให้มีการจัดการเรียนรู้ที่ดี เพราะเมื่อนักศึกษาวิชาทหารมีการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง มีการร่วมมือกันด้วยความเต็มใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสมอภาคกัน ขยันขันแข็งในการเรียน สิ่งเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยที่จะทำให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554, หน้า 412)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหาร ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ และเป็นแบบอย่างหน้าที่ให้ถูกต้องตามสถานะของบุคคล เมื่อต่างคน ต่างทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามสถานะ ย่อมเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติ และส่งเสริมพัฒนาการทางจิตของปัจเจกบุคคลให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหาร ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
3. เพื่อทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสา นักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการใน 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 25,704 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาทหารจำนวน 50 คน คัดเลือกโดยวิธีของ

Taro Yamane และสุ่มอย่างง่าย Sample Random Sampling โดยวิธีการจับสลาก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้กำกับ/ครูฝึกในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 12 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (IOC) กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 30 คนซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผล จำนวน 3 รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษาและจริยธรรม จำนวน 3 รูป/คน รวมทั้งหมด 9 รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ไปทดลองใช้กับรูปนักศึกษานักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 242 คน จากจำนวนนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งหมด 7,214 คน นักศึกษาวิชาทหารจังหวัดขอนแก่นทั้งหมดจำนวน 8,520 คน นักศึกษาวิชาทหารจังหวัดมหาสารคามทั้งหมดจำนวน 5,630 คนและนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดกาฬสินธุ์ทั้งหมด 4,340 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาวิชาทหารจำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 4 การประเมินผลรูปแบบ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผล จำนวน 3 รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษาและจริยธรรม จำนวน 3 รูป/คน กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับการทดลองการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์จำนวน 254 คน ประกอบด้วย ผู้กำกับ/ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารจำนวน 12 คน นักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์จำนวน 242 คน เพื่อประเมินผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้ด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนบริหารการสอนประจำหน่วยบูรณาการ แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสา และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเขียนเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) ผลวิเคราะห์เอกสารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเสนอสถานการณ์แรงจูงใจ ขั้นกำหนดเป้าหมายดำเนินการ ขั้นเสริมสร้างด้วยการปฏิบัติ ขั้นเสนอความคิดสะท้อนกลับ ขั้นสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ผลวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์และสอบถาม สรุปได้ 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพปัจจุบันจัดการเรียนรู้ คุณลักษณะด้านจิตอาสา สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ

3. การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) ผลการเรียนรู้ด้านจิตอาสาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินการทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1.1 ขั้นการเสนอสถานการณ์แรงจูงใจเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของจิตอาสา โดยผู้วิจัยจะเน้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการเสนอสถานการณ์ที่สะท้อนถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อ ซึ่งเลือกเสนอสถานการณ์ที่มีความน่าสนใจหรืออยู่ในกระแสความสนใจในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้สถานการณ์ที่น่าเสนอกระแทกความรู้สึกและจิตใจของผู้เรียน โดยในขั้นผู้สอนจะไม่เน้นทฤษฎีมากเกินไป ซึ่งผลที่ได้พบว่าผู้เรียน

เกิดความสนใจรวมทั้งมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่น่าเสนอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนเริ่มเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา

1.2 ขั้นกำหนดเป้าหมายดำเนินการ ผู้สอนสร้างแรงจูงใจในการเรียนและสนับสนุนให้ผู้เรียนทำการประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแบบดูรา (Bandura, 1986) ซิมเมอร์แมน (Zimmerman, 1998) แนวคิดการจัดการเรียนการสอนด้วยการกำกับตนเอง เป็นทักษะความสามารถของแต่ละบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง การสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง (Schunk and Zimmerman, 1994) ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนควบคุมตนเองที่จะทำในสิ่งที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายได้ดีและมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองไว้ ดังนั้นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการกำกับตนเอง คือ ผู้เรียนจะต้องรู้ว่าจะทำอะไรเนื่องจากความสำเร็จของการกำกับตนเองส่วนหนึ่งมาจากเป้าหมายที่มีความชัดเจน การที่ผู้เรียนได้สังเกตตนเอง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย อันมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนมากกว่า การที่ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีความเต็มใจอยากทราบระดับความรับผิดชอบต่อตนเองของตัวเองและเมื่อผู้เรียนแต่ละคนได้ทำการประเมินความรับผิดชอบต่อตนเองผู้เรียนให้ความสนใจและมีความต้องการที่จะพัฒนาความรับผิดชอบของตนเอง

1.3 ขั้นเสริมสร้างด้วยการปฏิบัติผู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยการมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์ที่มีการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญในการปฏิรูปฐานการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.), (ออนไลน์) <https://www.obec.go.th>) รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยจึงให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้จักกันก่อนการมอบหมายงาน ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันตั้งกติกาเงื่อนไขและข้อตกลงเบื้องต้นของการปฏิบัติงานที่มอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เกิดและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียวหากแต่ต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนด ซึ่งกันและกันส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองหลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการสอนที่พัฒนาขึ้น

1.4 ขั้นเสนอความคิดสะท้อนกลับ เป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างเปิดเผยช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์เรียนรู้ในการจัดระบบความคิดและนำเสนออย่างเป็นขั้นตอนรวมทั้งการเป็นผู้ฟังอย่างกระตือรือร้นและจับประเด็นความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ผู้เรียนจะมองเห็นว่า มีทางเลือกเสมอสำหรับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยากซึ่งจะเป็นประโยชน์กับตัวผู้เรียน (Elkind and Sweet, 1997) อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความกระจำในคุณลักษณะที่ตนเองยึดถือและต้องการจะฝึกฝนจนเป็นนิสัย

1.5 ขั้นสรุปลักษณะด้านจิตอาสาการสรุปผลงานของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนรับรู้ถึงจุดเด่นและจุดด้อยในผลงานของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้พัฒนาผลงานของตนเองใหม่คุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เสนอสถานการณ์แรงจูงใจ (Situation persuasion) เป็นขั้นที่ผู้สอนสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตระหนักถึงคุณลักษณะด้านจิตอาสา ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายดำเนินการ (Goals determination) เป็นขั้นที่ผู้เรียน ได้สร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวกับจิตอาสาจากการกระทำที่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ขั้นที่ 3 เสริมสร้างด้วยการปฏิบัติ (Action enhancement) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันในการแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการปฏิบัติตนด้านจิตอาสา ขั้นที่ 4 เสนอความคิดสะท้อนกลับ (Reflection provision) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากการสะท้อนความคิดเห็นร่วมกับของผู้อื่น ขั้นที่ 5 สำนึกรับผิดชอบตนเอง (Self – responsibility awareness) เป็นขั้นที่ต้องประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสาของผู้เรียนจากตัวผู้เรียนและจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพื่อจะได้ข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนา จากผลตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมมีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ทดลองได้ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยผู้สอนจะกระตุ้นผู้เรียนโดยการตั้งคำถามวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนร่วมกัน ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีอิสระและทำกิจกรรมร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มได้สะท้อนความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างมีเหตุผล สร้างข้อตกลงร่วมกันตามมติของสมาชิก โดยยึดมติของกลุ่มในการปฏิบัติร่วมกันโดยปราศจากอคติ กำหนดกฎเกณฑ์พร้อมทั้งประเมินค่าสู่การปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ของ Joyce and Weil (1992) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้จัดเรียงลำดับกิจกรรมเป็นขั้นๆ และมีความสัมพันธ์กัน (2) หลักการตอบสนอง ผู้เรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน (3) ระบบสังคม ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกที่น่าเสนอ ยินยอม รวบรวม สร้างข้อตกลง กำหนดกฎเกณฑ์ และนอกห้องเรียนเป็นชุมชนในการเรียนรู้ที่ทำให้ ผู้เรียนได้ช่วยเหลือ พึ่งพา กัน และร่วมรับผิดชอบ (4) สิ่งสนับสนุน ผู้สอนกระตุ้นความรู้เดิมให้ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ การจัดเตรียมสื่อการจัดการเรียนรู้ เอกสารการอบรม บรรยายภาคการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ส่วนที่ 2 การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ เป็นการแนะนำการใช้รูปแบบ และส่วนที่ 3 สารความรู้ ทักษะการ

ปฏิบัติงานและสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของทีศนา แคมมณี (2557) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ว่าจะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ ที่เป็นพื้นฐาน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิพร บุญส่ง (2545) ที่ได้พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาเทคโนโลยีราชมงคล พบว่ารูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพในการสร้างคุณลักษณะได้โดยบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งผลการทดลองพบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจริยธรรมสูงกว่า กลุ่มควบคุมและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่กระตือรือร้นให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน และพบว่านักศึกษามีความรับผิดชอบมาก ซึ่งขั้นรูปแบบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้พัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาได้ แม้เนื้อหาในงานวิจัยจะไม่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีการสร้างแรงจูงใจจากภายใน จะพบว่า แรงจูงใจเกิดขึ้นจากผู้สอนหรือจากเพื่อนในชั้นนักเรียน ซึ่งถือเป็นแรงจูงใจที่มาจากภายนอก แต่ในความเป็นจริงตัวผู้เรียนต่างหากที่เป็นผู้สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ส่วนใหญ่กระตือรือร้นและให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะกิจกรรม พัฒนาสังคม นอกจากนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ตนเองมีความรับผิดชอบมากขึ้น ครูผู้สอนเห็น ว่ารูปแบบการสอนมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการสอน เพื่อพัฒนานักศึกษาได้

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3.1 ผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จากผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจะลักษณะเป็นหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักศึกษาทหารมีประสิทธิภาพ โดยการนำความต้องการ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนไปสู่การพัฒนา ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์สรุปจนได้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้จึงทำให้ผลคะแนนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาออกมาดี ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ด้วยความกระตือรือร้นตามคำแนะนำจึงส่งผลให้นักศึกษาวิชาทหารมีความรู้ความเข้าใจและมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะกระตุ้นผู้เรียนโดยการตั้งคำถาม วิเคราะห์เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างมีอิสระซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะสะท้อน แลกเปลี่ยนมุมมองอย่างมีเหตุผลโดยปราศจากอคติ การสร้างข้อตกลงร่วมกัน และกำหนดกฎเกณฑ์สู่ การปฏิบัติร่วมกัน

3.2 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวที่

พัฒนาขึ้นมีเหมาะสมและมุ่งให้นักศึกษาแสดงออกโดยยอมรับในการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมจากผู้อื่น เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการกระตุ้นให้กับนักศึกษามีส่วนร่วมในการอภิปรายส่งผลให้นักศึกษาประเมินคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ รองลงมาด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหาสาระมีความพึงพอใจมาก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอนมีการวัดและการประเมิน

ซึ่งผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพนธ์ คำปัน (2559) พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น 2. ความรัก ความเอื้อ อาทรและความสามัคคี 3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม 4. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 5. การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น 6. การมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 7. การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ 8. การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครได้

4. การทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญหลังการทดลองใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ กระตุ้น ผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้น แสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระ พร้อมสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมดีทุกด้านสามารถนำไปใช้กับนักศึกษาวิชาทหารได้ ซึ่งสอดคล้องกับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักศึกษาวาฬทหารในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการดำเนินชีวิต โดยมีการบูรณาการการนำหลักหรือรู้ การจัดการเรียนรู้ โดยเสนอสถานการณ์แรงจูงใจ กำหนดเป้าหมายดำเนินการ เสริมสร้างด้วยการปฏิบัติ เสนอความคิดสะท้อนกลับ เข้าไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เสนอสถานการณ์แรงจูงใจ (Situation persuasion) ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายดำเนินการ (Goals determination) ขั้นที่ 3 เสริมสร้างด้วยการปฏิบัติ (Action enhancement) ขั้นที่ 4 เสนอความคิดสะท้อนกลับ (Reflection provision) และขั้นที่ 5 สำนึกจิตอาสา (Volunteer spirit)

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- ระเบียบ นรด. *ว่าด้วย การเปิด - ปิดสถานศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.2561*. <https://www.tdc.mi.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบการเรียนรู้รวม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.), (ออนไลน์) <https://www.obec.go.th>
- สุทธิพร บุญส่ง. (2545). *การพัฒนาแบบการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุพนธ์ คำปัน. (2559). *การศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bandura, A; & Cervone, D, (1986). *Differential engagement of self-reactive influences in Cognitive motivation*. Organizational Behavior and Human Decision Processes.
- Elkind, D. H., & Sweet, F. (1997). *The Socratic approach to character education*. Retrieved from <http://www.goodcharacter.com>
- Joyce & Weil. (1985). *Model of teaching* 2nd ed. New Delhi: Prentice-Hill of India Private limited.

- Office of the Education Council. [ONEC]. (2016). *Report on the Seventh Thailand–US Education Roundtable on “STEM Education: Learning Culture of the 21st C Workforce”*. Bangkok, Thailand: Office of the Education Council.
- Zimmerman, B.J. (1998). *A social cognitive view of self-regulation academic learning*. Journal of Educational Psychology.

